

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockarsyssla.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 86, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Karl August Johanson* hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande sådana ändrade bestämmelser, att läraryrke vid folkskola må kunna förenas med organist- eller klockarsyssla eller med båda dessa sysslor, även där församlings- och skoldistriktsindelningarna ej sammanfalla.

I fråga om de skäl, som föranlett motionärens hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Här må jämväl hänvisas till den redogörelse för klockarinstitutionen, som upptagits i utskottets denna dag avgivna utlåtande nr 23.

Enligt § 27 stadgan den 26 september 1921 angående folkundervisningen i riket (folkskolestadgan) skall beslut om förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockarsyssla eller med båda dessa sysslor fattas av församlingen, som härom har att göra anmälan till domkapitlet. På domkapitlet ankommer att pröva och avgöra, om tjänsteföreningen må äga rum. Har beslut fattats om sådan förening, skall, enligt lagen den 6 april 1894 angående ändring i gällande stadganden om tillsättning av organist- och klockaryrke samt den i anslutning därtill utfärdade stadgan den 4 maj 1894 huru förfaras skall vid tillsättning av folkskolläraryrke jämte därmed förenade organist- och klockaryrke, förslag till de förenade tjänsterna upprättas av församlingens kyrkoråd och skolråd såsom ett gemensamt kyrko- och skolråd. Val mellan de å förslaget uppförda förrättas därefter å kyrkostämman.

I 1 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse stadgas bland annat, att varje territoriell församling äger att själv, efter vad i lagen närmare bestämmes, vårda sina gemensamma kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättningsskoleväsendet i församlingen, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan. Två eller flera församlingar

eller delar av skilda församlingar må för vården om de i lagen avsedda angelägenheterna eller vissa av dem förenas till en kyrklig samfällighet. Om bildande av sådan samfällighet förordnar Konungen. Dylikt förordnande må ej meddelas, med mindre församlingarna samtyckt därtill eller åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov. Där Konungen förordnat, att för vården om folk- och fortsättningskskoleväsendet församling skall vara delad i skilda skoldistrikt, gäller om sådant skoldistrikt i avseende å vården om nämnda angelägenhet vad i lagen är stadgat om församling. — I 3 § av samma lag föreskrives, att i ärende, som är gemensamt för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, utövas beslutanderätten å gemensam kyrkostämma med församlingarna. — I 6 § stadgas, att där särskilda föreskrifter om tillämpning av lagen erfordras med avseende å kyrklig samfällighet eller beträffande handläggning av ärenden, som äro gemensamma för två eller flera församlingar, vilka icke utgöra dylik samfällighet, sådana föreskrifter meddelas av Konungen.

I § 6 folkskolestadgan föreskrives i överensstämmelse härmed bland annat, att varje kyrkoförsamling utgör ett skoldistrikt, där ej Kungl. Maj:t förordnat, att församling skall vara delad i flera skoldistrikt, eller att församlingar eller delar därav skola vara förenade i ett skoldistrikt.

I förevarande motion anföres bland annat följande:

Vid åtminstone ett par tillfällen hade det visat sig, att möjligheten att förena organist- och klockarbefattningar med folkskollärartjänst kunde enligt gällande bestämmelser på grund av särskilda förhållanden bliva stängd även i fall, då en sådan förening syntes sakligt fullt motiverad. Härmed åsyftades två avgöranden av Kungl. Maj:t efter besvär över vederbörande domkapitels beslut, avseende i ena fallet Målilla-Gårdveda församling (regeringsrättens årsbok 1924, ref. 7) och i det andra Vännäs församling (samma årsbok 1934 not. E 112). Vad som härvid ställt frågan i ett särskilt läge vore att församlingen i bägge fallen varit delad i två skoldistrikt. Vid dylikt förhållande hade en förening av ifrågavarande tjänster — d. v. s. av skollärartjänst inom det ena distriktet med organist- och klockarbefattningarna hos församlingen — ansetts strida emot grunderna för §§ 6 och 27 folkskolestadgan. Dessa grunder hade uppenbarligen ansetts innebära, att en förening av tjänsterna skulle få ske endast där församlings- och skoldistriktsindelningen sammanföle. Det syntes ej heller kunna förnekas, att även de ovan nämnda bestämmelserna om de förenade tjänsternas tillsättning förutsatte en sådan begränsning. Sakligt sett föreföle emellertid denna begränsning föga rimlig. Även när en församling delats i två skoldistrikt, kunde otvivelaktigt fullgoda skäl föreligga för en förening av omförmälda tjänster. I de båda nyssnämnda fallen hade det varit församlingens önskan att — liksom dittills varit medgivet — få ha tjänsterna förenade. Det föreföle egendomligt, att församlingen skulle av enbart formella skäl såsom en konsekvens av dess delning i två skoldistrikt kunna åsamkas de avsevärt ökade kostnader, som tillsättning av organist- och klockarbefattningarna utan förening med folkskollärartjänst nödvändigtvis medförde.

I ett den 20 december 1922 av de så kallade kyrkofullmäktigsakkunniga avgivet betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. (statens offentliga utredningar 1923: 4) har även berörts frågan om förening av folkskollärartjänst med bland annat organist- och klockarbefattningar. Vid genomförande av den av de sakkunniga föreslagna överflyttningen av folkskoleärendena skulle, enligt de sakkunniga, uppstå vissa svårigheter att åstadkomma en förening av nämnda tjänster. En redogörelse för olika utvägar att övervinna dessa svårigheter lämnas å sid. 283—287 i betänkandet.

I proposition nr 100 till 1930 års riksdag framlade Kungl. Maj:ts förslag till lag om skolstyrelse i vissa kommuner, avseende överflyttande i vissa fall av skolärendena till den borgerliga kommunen. Föredragande departementschefen anförde därvid, att frågan om tillsättande i kommun, vilken själv övertagit sitt skolväsen, av lärarbefattning, som vore förenad med kyrkliga bisysslor, utgjorde en del av det mera omfattande spörsmålet om en fullständig revision av gällande bestämmelser rörande dylik tjänsteförening. Nämnda mera omfattande spörsmål, vilket på grund av vissa i propositionen närmare omförmälda framställningar vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, låge naturligen utom ramen för det förevarande lagstiftningsarbetet, vilket avsåge endast att möjliggöra skolärendenas överflyttande till den borgerliga kommunen jämväl å landsbygden.

I den sedermera den 6 juni 1930 i enlighet med riksdagens beslut utfärdade lagen om skolstyrelse i vissa kommuner föreskrevs, att i fråga om tillsättande av lärarbefattning, med vilken är förenad organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor, skall gälla vad särskilt är stadgat. Bestämmelserna i folkskolestadgan § 27 samt lagen den 6 april 1894 och stadgan den 4 maj 1894 blevo alltså oberörda.

Det av departementschefen angivna mera omfattande spörsmålet är, enligt vad utskottet inhämtat, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Enligt utskottets förmenande är det, åtminstone så länge den nuvarande anordningen av organist- och klockarbefattningarna äger bestånd, ofta synnerligen lämpligt med förening av dessa befattningar eller någon av dem med folkskollärartjänst. Dylika föreningar av tjänster äro också mycket vanliga. Det framstår då såsom en olägenhet, om i något fall formella hänsyn skulle försvåra åstadkommandet av en åstundad tjänsteförening. Såsom av utskottets redogörelse framgår är frågan om en allmän revision av gällande bestämmelser i ämnet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Det genom förevarande motion väckta, mera begränsade spörsmålet synes emellertid kunna behandlas fristående och utan avbidan å nämnda revision. Utskottet får därför hemställa,

Utskottet.

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning i ändamål att underlätta förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockarsyssla eller båda dessa sysslor i sådana fall där församlings- och skoldistriktsindelningarna ej sammanfalla.

Stockholm den 17 mars 1936.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Anderson* i Hägelakra*, *Klefbeck*, *Velander**, *Norling*, *Henriksson* och *Verner Andersson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist** och *Nilsson* i Antnäs*, fru *Östlund* samt herrar *Olsson* i Rimforsa, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Bro och *Johnsson* i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.